

Brattsystem eller rusdrycksförbud? /

Vennerström, Ivar,

54 F B

National Library
of Sweden

IVAR VENNERSTRÖM:

Polit. ekon.
Nyh. 12.
(17)
a

Brattsystem eller rusdrycksförbud?

Pris 25 öre.

SOLLEFTEÅ 1921.
TRYCKERI-AKTIEBOLAGET ENERGI.

Förbudsvännerna stå snart inför slutstriden. 1921 års riksdag har beslutat att grundlagsförändring, varigenom statsmakterna beredas möjlighet att genom ett s. k. konsultativt referendum direkt inhämta folkets mening i viktiga frågor. Denna grundlagsförändring blir slutgiltigt godkänd av 1922 års riksdag. Det är allmänt bekant, att grundlagsförändringen vidtagits med särskild hänsyn till önskvärdshe- ten att åstadkomma en konsultativ folkomröstning för och emot rusdrycksförbudet. Det kan tagas för givet, att förslag framlägges till 1922 års riksdag att anställa en konsultativ omröstning om förbudet. Under förutsättning att detta förslag bifalles av riksdagen och k. m. t. skulle en folkomröstning kunna komma till stånd redan i senare hälften av år 1922 och under alla omständigheter åtminstone 1923.

Förbudsfrågan har sålunda passerat diskussionens stadium, och kommit in i den avgörande handlingens. Diskussionens tid är förbi. Skälen för och emot förbudskravet äro utnötta. Det går knappast att tillföra diskussionen något nytt innehåll. Nu återstår att handla.

Den långvariga diskussionen om förbudstanken har icke varit fruktlös. Diskussionens plan har väsentligen förskjutits. Vid dess början var problemställningen: Frihet eller tvång? Vid diskussionens slut och omedelbart före förbudsomröstningen är problemställningen: tvång genom restriktioner eller tvång genom

förbud? Alla socialt ansvariga män och kvinnor äro ense om, att samhället har rätt till nödvärn, har rätt att genom lagstiftningstvång värna sig självt och sina medborgare gentemot alkoholhanteringens vådor. Ingen socialt ansvarig djärves längre hävda den satsen att den enskilde i sitt förhållande till alkoholen har rätt att sätta hänsynen till sin personliga njutning och sina personliga inträssen före hänsynen till det helas väl. Tvisten gäller blott, om samhällets nödvärnsrätt skall utövas genom restriktioner eller genom rusdrycksförbud.

Då Sverges folk går att medelst folkomröstning besvara den frågan, behöver det icke längre dväljas i teoriernas blå rymder. Det kan vandra på realiteternas mer fasta mark. Genom praktiska experiment har Sverges folk redan inhöstat en betydelsefull erfarenhet angående restriktionsvägen fram till ett helnyktert Sverge. Förbudsvännerna ha icke utan fog varit förbittrade på de Brattska restriktionsvägarerna. I egenskap av förbudsvän kan man beklaga, att beskedliga statsmakter och beskedliga förbudsvänner tillåtit doktor Bratt att begagna Sverges folk såsom försökskaniner vid sina alkoholistiska experiment. Men det finns en makt, som vänder det onda till det goda. Efter de många experimentalåren, under vilka d:r Bratt tillåtits att nästan enväldigt experimentera ut och fullända sitt restriktionssystem, har man nu säkra utgångspunkter vid bedömandet av möjligheten att medelst restriktioner på allvar komma alkoholhanteringen till livs. Sverges folk känner nu i alla vinklar och vrår det Brattska restriktionssystemet. Och förbudsvännerna kunna förutan tvekan säga, att de äro färdiga med d:r Bratt. Efter hans experiment

kunna de vara ense om att rusdrycksförbudet är den enda vägen fram till den allmänna folknykterheten.

En granskning av samstämmigheten mellan d:r Bratts löften vid restriktionssystemets tillkomst och de vunna resultaten vid dess slut ger vid handen att systemet på ingen punkt lyckats realisera, vad d:r Bratt åsyftade.

D:r Bratts första löfte var, att han på spritkonsumtionens område skulle genomföra en s. k. individuell kontroll. Han anklagar förbudsvännerna för att behandla de enskilda individerna alltför groft schematiskt i deras förhållande till alkoholen. D:r Bratt själv skulle behandla dem individuellt. Varje individ skulle erhålla ungefär det kvantum, som kunde anses tillbörligt, så att inga sociala vådor vållades av den individens spritkonsumtion. Har d:r Bratt lyckats genomföra en individuell kontroll? Det finns i verkligheten ingen sådan. Den individuella kontrollen är en illusion, en inbillning.

Man kan på en restaurang kontrollera vem som beställer och äter upp den mat, som, så länge mattvång finns, hör samman med rättigheten att inmundiga sprit. Men det finnes ingen möjlighet att kontrollera vem som tillgodogör sig den sprit, som åtföljer måltiden. Man kan kontrollera vem som köper sprit på en motbok, som inlämnas på ett brännvinsbolag. Men man kan absolut icke kontrollera vem som sedan förtär spriten. Kontrollen gäller alltså endast inköp av sprit, icke konsumtion.

Särskilt under kristiden har motboken varit ett mycket begagnat bytesmedel, en handelsvara och ett lånegods. Under livsmedelsransoneringens tid var det ytterligt vanligt att en motboks innehavare bytte till sig smör och mjöl

och andra trevligheter för det livsvatten, som han hade rätt att få på sin motbok. Jag känner en typograf, som under värsta krisåren brukade klara hela sin hyra med motboken. Var finns i dylika fall den individuella kontrollen?

Maximigränsen vid utminuteringsen av sprit är olika inom olika kontrollområden. Ett enda drastiskt exempel är nog för att klargöra, huru detta förhållande omöjliggör varje effektiv individuell kontroll. I Bergslagen stöta trenne kontrollområden ihop. Hedemora, Västerås och Sala. I Hedemora kontrollområde är maximigränsen 1 liter i månaden, i Västerås kontrollområde 2 liter och i Sala 4 liter. De människor, som bo i dessa områden, få med rätta den uppfattningen, att den individuella kontrollen icke är något annat än ett löjligt godtycke. Har verkligen vår Herre gett Västeråsbon förmåga att tåla dubbelt så mycket som den svaga stackarn i Hedemora? Och har han gett Salabon förmågan att tåla 4 gånger så mycket?

Även om en allvetande och allvis Gud Fader sköter den individuella kontrollen i d:r Bratts systembolag skulle han ha mycket svårt att pejla hjärta och njurar, så att han kan rättfärdigt avgöra att Andersson tål 1 liter, Pettersson 2 liter, Lundström 3 liter, Johansson 4 liter och Karlsson ingen liter alls. För en vanlig dödlig människa är en dylik uppgift över förmåga, även om människan heter d:r Bratt. Än mera överstiger uppgiften den genomsnittliga förmågan hos medlemmarna i systembolagens styrelser. Även om styrelsemedlemmarna ha den allra största personkännedom, så räcker denna icke till för mer än en liten bråkdel av samtliga motboksberättigade inom kontrollområdet.

I sina under vintern 1921 i Stockholm hållna

föreläsningar har d:r Bratt strukit under, att den individuella kontrollen är beroende av en intim och förtroendefull kontakt mellan systembolagen och nykterhetsnämnderna. Detta är icke någonting annat än en from önskan. Nykterhetsnämnderna äro i allmänhet bara organisationer på papperet. Bestämmelsen om nykterhetsnämnderna äro tyvärr blott en död paragraf. I en del nykterhetsnämnder består majoriteten av förbudsvänner, som antingen sabotera den del av nämndens arbete, som har med tillstyrkandet av motboksansökning att göra, eller ock är fullkomligt likgiltig för detsamma. I andra nykterhetsnämnder finnes en förbudsvänlig majoritet, som är skapligt men dock ganska ljumt inträddad för denna sin uppgift. I en annan grupp av nykterhetsnämnderna äro bestämda förbudsmotståndare i majoritet och de tillstyrka högsta möjliga kvantum av sprit. I ett sista fall äro fattigvårdsstyrelserna nykterhetsnämnder, och även där är det omöjligt att beräkna med vilken grad av allvar nämnden går att tillstyrka eller avstyrka den från bolagsstyrelsen remitterade ansökan om motbok. Nykterhetsnämnderna måste underkastas en total omdaning till form och innehåll om det från deras sida skall bli tal om någon individuell kontroll. För närvarande existerar den icke.

D:r Bratts andra bragelöfte var att han skulle väsentligen prässa ner den allt för stora spritkonsumtion, som den restriktionsfria utskänknigen förde med sig. Har han lyckats? Svaret är nej! Konsumtionen av spritdrycker är i denna stund ungefär densamma som den var, då det Brattska restriktionssystemet infördes.

En blick på de statistiska siffrorna ger vid handen, att den totala spritdrycksförsäljningen

för konsumtionsändamål efter en avsevärd nedgång under de allra senaste krigsåren nu har nått upp till ungefär samma nivå som vid införandet av Brattssystemet. Åren 1913—1920 äro siffrorna för den totala konsumtionen följande:

1913	42,999,584
1914	38,206,247
1915	38,820,654
1916	33,682,869
1917	10,341,843
1918	7,512,951
1919	14,398,828
1920	37,841,572

År 1913—1920 var förbrukningsmängden i individ följande:

1913	6,9 liter
1914	6,6 ”
1915	6,5 ”
1916	5,2 ”
1917	1,7 ”
1918	1,2 ”
1919	2,3 ”
1920	6,1 ”

Vad är anledningen till att spritkonsumtionen trots det Brattska systemets alla ansträngningar håller sig så högt? Det Brattska restriktionssystemet har på ett utomordentligt sätt lyckats popularisera spriten. Innehavet av en motbok betraktas såsom en oavytterlig mänsklig rättighet, enligt spritinträssenters uppfattning förnämligare än de som finnas inregistrerade i våra grundlagar. En vägrad motbok inrangerar sin innehavare inom en social pariasklass. En motbok med minskad tilldelning betyder att innehavaren är i någon mån socialt mindervärdig. Han bär på någon social skavank. Blott

En motbok med full tilldelning är beviset på att innehavaren är socialt fullvärdig. I mångas ögen fram såsom sinnebild för det fulla medborgarskicket växer motboken med den fulla tilldelningsvärdet. Motboken har inom vida kretsar blivit uttryck för medborgarrätten långt mera än röstsedeln är.

Ett par exempel ur levande livet äro nog såsom illustrationsmateriel. Bolagsstyrelsen i en norrländsk stad erhöi en dag en synnerligen amper skrivelse från ett stort antal av stadens självförsörjande kvinnor, lärarinnor, telegrafister, telefonister, bank- och kontorsdamer o. s. v. Skrivelsen var hållen i föga höviska ordalag. Damerna protesterade på det mäst livliga sätt mot bolagsstyrelsens vägran att bevilja dem samma tilldelning å motböckerna som männen. De ansågo det som en medborgerligt självklar sak, att de ifråga om sprittilldelning skulle bli jämfärdade med männen, när de nu kommunalt och politiskt för övrigt erhållit samma medborgarrätt. Det hände att en järnvägsman i en annan norrländsk stad vid ett sammanträffande med en medlem av bolagsstyrelsen visade tecken på det allra högsta ursinne, emedan han vägrats motbok. Vid förfrågan befanns mannen vara medlem av nykterhetsvännernas sjuk- och begravningskassa. Då han gjordes uppmärksam på, att en medlem av nykterhetsvännernas sjuk- och begravningskassa näppeligen borde erhålla sprittilldelning, bröt han ut i en indignerad förklaring, att han betalat alla sina skatter till stad och kommun och att han var lika god medborgare som någon annan. Hade han i kommunalt och politiskt hänseende samma samhälls rätt som alla andra, så borde han också ha samma rätt till motbok. Han anmälde sitt ut-

träde ur Nykterhetsvännernas sjuk- och begravningskassa för att i form av den utlängtrade motboken erhålla myndigheternas sigill på att han var en medborgare utan tadel.

Den Brattska motboken såsom uttryck för den restriktiva rusdryckslagstiftningen bör också sättas i samband med alla de andra former av restriktiv lagstiftning, som världskriget har framtingat. Motboken är på sitt område vad smörkortet, brödkortet, sockerkortet, fläskkortet o. s. v. varit på sina områden under den värsta restriktionstiden. En husmoder, som inte tog ut varje sockerbit, brödbit, smörbit o. s. v. som hon hade rätt till, ansågs såsom icke riktigt normal. Vad som icke var alldeles nödvändigt togs ändå ut och lades på lager. Samma historia även med motboken. En motboks innehavare anses nära nog mogen för Konradsberg, om han icke tar ut alla sina litrar. På så sätt har många människor fått vana att lägga sig till med mera sprit än de förut haft för vana att förse sig med. I synnerhet är detta fallet med landsbygden. Där har restriktionssystemet lett till ökad alkoholkonsumtion. Den förut till stor del torrlagda landsbygden har under Brattssystemet blivit mer eller mindre alkoholiserad.

D:r Bratts tredje högtidliga löfte var, att han skulle genom sitt system rensa bort fylleriet, den grova formen av alkoholförtäringen. Det skulle icke längre finnas några överlastade att tala om. Sverges folk skulle läras att på ett fint och städadt sätt umgås med spriten. De där vidriga fylleristerna, som varit en skamfläck för Sverges nation, skulle komma att tillhöra sagan.

Siffror äro elaka. Rusdrycksstatistiken ger icke d:r Bratt anledning till något skryt, att han hållit sin loven. Det är med fylleriet på samma

sätt som med rusdryckskonsumtionen. Efter en tids nedgång under de senare krigsåren, då rusdryckskonsumtionen var minst, har antalet fylleriförseelser nått upp igen till ungefär samma siffra per år, som den hade före tillkomsten av Brattsystemet. År 1913—1920 var antalet fylleriförseelser:

1913	58,909
1914	50,860
1915	47,948
1916	43,991
1917	18,507
1918	18,854
1919	34,858
1920	ungefär 48,000

Den personliga iakttagelsen kompletterar de nakna siffrorna. Det är en allmän iakttagelse, att såväl i städer som i landsbygd fylleriet i dess grövsta former icke på många, många år florerat såsom nu. Gator och gränder äro överfulla av överlastade personer. Den Brattska uppfostringsprincipen förefaller icke ha gjort det svenska folket mera hyfsat i sitt umgänge med spriten.

Ett enda litet fall, som ligger inom min egen iakttagelse, kastar en viss belysning över restriktionssystemets förmåga att på detta pedagogiska område vinna några resultat att tala om. Under en veckas vistelse under hösten 1920 i Köpenhamn såg jag icke en enda berusad person. Jag reste via Hälsingör—Hälsingborg hem till Sverige en lördagseftermiddag. Färjan mellan Hälsingör—Hälsingborg var bokstavligen "överlastad" av ett hundratal passagerare, de allra flästa ynglingar från Hälsingborg med omkrets. Det var lättare att räkna de nyktra än de berusade bland denna skånska representation för

det framtida Sverge. Hela färjan genljöd av deras illvrål och stinkande svordomar. Nu kände jag mig äntligen hemma på det Brattska restriktionssystemets mark, där man hade lärt sig att handskas fint och städat med spriten. Man kan gott göra avdrag för skillnaden mellan danskt och svenskt folklyne och ändå är resultatet oemotsägligt: D:r Bratt har misslyckats med sitt uppfostringssystem.

Nykterhetsvännerna hade med sin oegenlyttiga upplysningsvärksamhet kommit så långt att det bland det uppväxande släktet ansågs vara en skam att vara berusad. Detta tillhör numera en förgången tid. Efter årtal av Bratt-pedagogik är nu situationen den, att ungdomen i en förfärande grad rent av skryter med och offentligen demonstrerar sitt fylleri. Vad som nykterhetsvännernas upplysningsarbete har byggt upp ligger i denna stund raserat, slaget i spillror. En reaktion utav alkoholistisk råhet sveper fram över landet. Under d:r Bratts system och trots hans tvivelsutan ärliga vilja att kulturellt höja och humanisera vårt folk har utvecklingen ifråga om spritsederna glidit ner i ett träsk.

Doktor Bratts fjärde löfte var, att han med sitt restriktionssystem skulle överflödiggöra den olagliga rusdryckshanteringen. Han anklagade häftigt förbudsvännerna, att de skar det legitima och det illegitima alkoholbehovet, det socialt ofarliga och det socialt farliga, över en kam och sålunda framprovocerade lagbryteri. Rusdrycksförbudet skulle i längden omöjliggöras av den underjordiska rusdryckstrafik, som måste bli en följd av att förbudet icke nog smidigt kunde anpassa sig efter människornas individuella psykologi. Under det Brattska restriktionssystemet däremot skulle den lagstri-

diga hanteringen begränsas till ett minimum. Den skulle göras onödig och meningslös, emedan ett socialt anständigt alkoholbehov skulle få tillfredsställas på lagliga vägar.

Har d:r Bratt kunnat hålla sitt löfte? Motsvarar verkligheten hans ljusa tro, att restriktionssystemet skulle göra alla medborgare till laglydiga och lojala sådana i deras förhållande till rusdryckslagstiftningen? Det finnes väl ingen, som under de senaste årens restriktionsexperiment har sett någon lönnbrännare, langare eller annan individ av samma sort? Slika gynnare äro väl bara alster av en uppjagad fantasi eller av illvilja hos elaka människor, som vilja komma Brattssystemet till last?

Sanningen är att hembrännare, langare, smugglare under restriktionssystemet växt upp värre än svampar i regnväder. Lagtrotset har florerat häjdlöst som aldrig tillförne. Det har växt till en samhällsfara som statsmakterna tvingats söka bekämpa med skärpta straffbestämmelser. Icke blott den sammangyttrade stadsbefolkningen utan också lantbefolkningen har med intensiv energi, värd ett bättre ändamål, ägnat sig åt allsköns olaglig rusdryckshantering. Även på landsbygden ha bränneriapparaterna varit i full aktion. På sina håll har tillståndet påmint om brännvinspannornas glansperiod före husbehovsbrännningens avskaffande. Det ligger icke så liten sanning i anekdoten om den frispråkige landshövdingen, som vid besök i en bondby samtalade med en bonde: "Känner du någon här i byn som bränner?" — "Nej, det gör jag icke?" — "Känner du någon som icke bränner då?" — "Nej, det gör jag heller icke."

Under Brattssystemet har nykterhetsrörel-

sen kört fast i det lönbränneriets och sprit-smugglingens träsk, där vi enligt d:r Bratt ofelbart skulle hamna blott genom rusdrycksförbudet, men som hans restriktionssystem lika ofelbart skulle torrlägga. Det häjdlösa lagbryteriet i vårt land förstummar förbudsmotståndarnas hänvisning till lagbryteriet i förbudslandet. Man kan tvista om huruvida förbudslandet Finland eller restriktionslandet Sverge är mäst välsignat med olaglig rusdryckshantering. Det är kanske hugget som stucket. Så mycket har den restriktiva erfarenheten obestriddligen visat, att ett restriktionssystem kan erbjuda en lika gynnsam jordmån för den illegitima rusdryckstrafikens förskämda giftblomster som någonsin ett totalt rusdrycksförbud. Icke ens på denna rusdrycksförbudets ömmaste punkt kan restriktionssystemet framvisa några fördelar framför förbudssystemet. En ur förbudssynpunkt ovärderlig vinst av de Brattska experimenten.

Den olagliga rusdryckshantering, som under Brattsystemet ohöjlt trängt fram i dagens ljus, oskadliggör d:r Bratts skarpa anmärkning mot rusdrycksförbudet, att det i olikhet med restriktionssystemet riktas ett mördande hugg mot den rättsåskådning, den rättsmoral, varpå samhället vilar. Som representant för denna hotade samhällsmoral har d:r Bratt erhållit en fanatisk meningsfrände i socialdemokraten, professor Lundstedt i Uppsala, som häftigt bekämpar rusdrycksförbudet, emedan det i öppen strid mot ett sunt rättsmedvetande inför en ny brottslingskategori, bestående av socialt oförvitliga medborgare, och därigenom underminerar rättsväsendet. Vidhåller d:r Bratt sin anmärkning, att rusdrycksförbudet från dessa rättsliga utgångspunkter är samhällsskadligt och omöjligt,

då tvingas han ock med samma skärpa utdöma sitt restriktionssystem såsom samhällsskadligt och omöjligt.

Invändningen kan lika skarpt riktas mot restriktionssystemet som mot förbudssystemet. Så har t. ex. Albert Engström i Strix uttalat en ljungande förkastelse om öfver Brattssystemet därför att det förvandlar hederliga medborgare till brottslingar och fördärvar rättsmedvetandet och laglydnaden. Enligt hans mening är d:r Bratt och restriktionssystemet den allra farligaste fiende till en sund rättsmoral. Ur rättens synpunkt kan en hårdare dom icke fällas öfver rusdrycksförbudet. I detta hänseende kan Albert Engström sägas vara ett fullgiltigt uttryck för den öfverväldigande majoritetens av spritförbrukare ärliga mening. I minst 99 fall av hundra anse de sig vara socialt oförvitliga och självansvariga medborgare, som äro underkastade ett orättfärdigt intrång i sin medborgerliga frihet. Är lagbryteriet under ett förbudssystem en tillförlitlig mätare på graden av förbudssystemet, orättmätiga och samhällsfördärliga ingrepp i spritförbrukarnes normal-rättsmedvetande, då är ock lagbryteriet under ett restriktionssystem en tillförlitlig mätare på graden av restriktionssystemets orättmätiga och samhällsfördärliga ingrepp i samma rättsmedvetande. Restriktionerna likaväl som rusdrycksförbudet är hemfallet under den kränkta alkoholistiska rättskänslans hårda dom.

I själva verket medför restriktionssystemet en större fara för den fackliga rättsuppfattningen. Förbudsåskådningen anser visst icke att alla spritbrukare äro socialt mindervärdiga medborgare. Den anser blott att ett allmänt rusdrycksförbud är med hänsyn till hela samhäl-

lets inträse nödvändigt, vadan socialt oförvitliga medborgare även få lov att finna sig i den samhälleligt nödvändiga lagen. Restriktionsåskådningen återigen klassificerar spritförbrukarna på ett godtyckligt sätt i socialt mervärdiga och socialt mindervärdiga. Förbudssystemet hyllar principen: likhet inför lagen. Restriktionssystemet sätter det personliga godtycket i rättens högsäte. Den som varit nykterhetsvännernas ombud i ett bränvinsbolags styrelse och sålunda sett bakom kulisserna har en pinande intensiv förnimmelse av det rättsligt nyckfulla och bristfälliga i de metoder, som praktiseras vid människornas klassificering i medborgerligt olikvärdiga grupper om "mannen som gör vad som faller honom in." Den skapar rättslig anarki och icke rättslig likformighet. De rättsliga normerna för dess handlingar äro ena dagen si, andra dagen så.

Ett rusdrycksförbud skulle ej i längden kunna upprätthållas, emedan en tillräcklig stark och bestående folkmening icke kan mobiliseras till dess stöd, anser d:r Bratt med meningsfränder. Restriktionssystemets företråde framför förbudssystemet skulle alltså ligga däri, att bakom detsamma kan mobiliseras en mycket starkare och mer beständig folkmening. Vid en närmare granskning av det faktiska läget finnes motsatsen vara sanning. Hittills har icke mobiliserats och för framtiden kommer för visso icke håller att mobiliseras en tillnärmelsevis lika stark folkmening för restriktionerna som för förbudet.

Detta kritiska inkast mot rusdrycksförbudet må medgiväs innehålla en riktig tanke så långt, att ett rusdrycksförbud måste vila på en bred och grundmurad bas i det folkliga medve-

tandet, innan det bör genomföras. Från förbudsvännernas sida kan det icke vara tal om att genomtrumfa en förbudslagstiftning medelst en överrumpling, en kupp. Förbudet skulle då kunna sopas undan av första spritreaktionära kastvind. Förbudsvännerna äro ense om att förbudet icke bör komma till förrän man medelst en allmän folkomröstning konstaterat, att det står i bästa samklang med den övervägande folkmajoritetens mening. Förbudet skall vara ett uttryck för folkmajoritetens medvetna och klart tillkännagivna mening.

Men det Brattska restriktionssystemet? Uppfyller det ens de minimalaste anspråk på att stå i samklang med folkmajoritetens mening och ha tillkommit genom dess klara viljekraft? Nej, det har tillkommit genom en enda envis smålärnings otroligt sega vilja och genom statsmakternas lika otroliga brist på medveten vilja. Det är frukter av en kompromiss, där de s. k. frihetsvännerna frivilligt släppte efter något av sin kära supfrihet för att icke tvingas att släppa allt. Folkmeningens ställning till restriktionssystemet, har aldrig blivit utränt. De restriktionsvänner, som äro så ytterligt ängsliga för att ett eventullt rusdrycksförbud skall motsvara den överväldigande folkmajoritetens åskådning, ha aldrig bekymrat sig om att kontrollera, huruvida samma förutsättning för restriktionssystemets bärighet föreligger.

Ett kommande förbud hämtar sin kraft ur folkets djupa leder, som ha egen erfarenhet om rusdryckshanteringens sociala fördärlighet, ur den oegennyttiga idealiteten och självansvaret hos de fattiga folklagren, som så länge varit uppnykterhetsvårksamhetens ovanskliga kulturgärning. Restriktionssystemet hämtar sin kraft

från en liten handfull intellektuella, ömtåliga om sin egen personliga frihet, men utan det genomlevdes personligt intima kännedom om allt det sociala elände, som välles fram ur rusdryckshanteringen. Med all respekt för den styrka, som strålar ut från intellektualismens höga spetsar, folket i sin helhet ger dock en starkare livskraft.

Förbudsvännerna ha allmänt samlat sig kring 60% förbudsvänner av de i en folkomröstning deltagande såsom förutsättning för rusdrycksförbudets genomförande. Vid en folkomröstning för eller mot Bratts systemet, hur många procent av deltagarna kunde då tänkas rösta för? Den förbudsvänliga halvan av folket kan dr Bratt icke räkna till restriktionsanhängarna. Hur många bland dem med motböcker försedda förbudsfientliga halvan kan han räkna som övertygade förbudsroster? Man behöver bara göra frågan för att få svaret, att dr Bratt med sina restriktioner skulle vid en sådan folkomröstning befinnas övergiven och gråtande som Marins på Carthagos ruiner. Ty det bör observeras, att den förbittrade offensiv, som på en mycket bred front, från högern med Kinmanson och Norman i Läckeby till socialdemokraterna med Hjalmar Gustafsson, satts igång inom riksdagen och Stockholms stadsfullmäktige för att störta dr Bratt och hans restriktionssystem, härstammar enbart från spritvänner och förbudsmotståndare.

Folkmeningen bakom dr Bratts restriktionssystem är just ingenting annat än tomrummet mellan de tvänne stolar, där Bratt placerat sig. Han har själv sagt, att hans system hålles uppe av den prässning de motsatta inträssena, de förbudsvänliga och de förbudsfientliga, utöva mot

varandra. Däri ligger ock erkännandet av det sanna förhållandet, att Brattsystemet icke har något som hälst stöd i en stark folkmenings medvetna vilja.

Men förbudet kan omöjligen genomföras, om vid förbudsomröstningen en majoritet av män uttalar sig emot, det är den sista skyttegravnen mot förbudet dr Bratt och restriktionsvännerna uppkastat. Det är lätt att hitta hunden, som ligger begraven under denna argumentation. Vid en blick på dr Bratts motboksstatistik finner man, att blott 5 % av alla kvinnor över 25 år ha motböcker — det är kvinnornas heder — men att 67 % av männen ha motböcker — det är männens skam. Av de siffrorna drages den slutsatsen, att den manliga folkmajoriteten är mot och den kvinliga för förbudet. Därför vilja restriktionsvännerna, att männens och kvinnornas röster skola skiljas åt vid omröstningen. Sedan skulle den förbudsfiendliga majoriteten av män tillerkännas en så utslagsgivande makt, att mot densamma ett förbud icke skulle komma till stånd.

Utan alla fraser och omsvep betyder denna restriktionsvännernas ståndpunkt, att de röstande kvinnornas röster ha intet som hälst värde. Gentemot en förmodligen förbudsfiendlig manlig majoritets mening har en överväldigande kvinlig förbudsopinion ingenting att betyda i en fråga, som framförallt gäller hemmen och barnen, de värden, som kvinnorna mera än männen äro skickade att förvalta. Man kan häpna över att demokrater, sådana som Branting och Bratt, på allvar kan i denna livsfråga proklamera kvinnans mindervärdighet omedelbart sedan kvinnorna tillerkänts samma medborgerliga inflytande i stat och kommun som männen.

Och samtidigt med att man planerar att ge kvinnorna likvärdig ställning med mannen vid tillträde till statsämbeten.

Går man djupare in i detta röstningsproblem, så är kanske metoden att väga de manliga och kvinnliga rösterna olika, näst riskabelt för förbudsmotståndarna. Ty vid en ingående granskning av de röstandes kvalifikationer framgår det att de kvinnliga rösterna snarare bör räknas för mer värda än de manliga.

Om ansvarskänslan inför rusdryckerna och rusdrycksseden skall vara en mätare på den avlämnade röstens värde, då är i genomsnitt den kvinnliga ja-vikten till förbudet väga tyngre än den manliga nej-rösten. Rusdryckssedan har visserligen trängt in även bland kvinnorna. Men kvinnorna lägga icke på långt när i dagen samma höggradiga brist på ansvarskänsla vid umgängelsen med spriten som männen gör. Den brottslighet, som hänger samman med en överdriven rusdryckskonsumtion, faller till den allt övervägande delen på mannens skuldkonto. Kvinnornas skuldkonto är icke så hårt belastat. Deras ansvarskänsla har visat sig starkare utvecklade.

Om den röstandes förmåga av objektivitet vid rusdrycksspörsmålets prövning skall vara mätaren på den avlämnade röstens värde, så bör den kvinnliga rösten tillerkännas större genomsnittligt värde än mannens. Männen äro personligen mera än kvinnorna fastkedjade i gamla ingrodda spritvanor, vadan de icke kunna lika fritt, objektivt och opartiskt bedöma alkoholfrågan. De äro mera disponerade att se den från den egna vanans subjektiva synvinkel. Männen äro ock mera än kvinnorna direkt ekonomiskt inträsserade i rusdryckshanteringen.

De äro alltså mera disponerade att göra den egna ekonomiska fördelen utslagsgivande vid röstningen. Av dessa skäl ligger förmågan av objektivitet vid röstningen på kvinnans sida.

Till samma värdesättning av de manliga och kvinliga rösterna kommer man, om de lidan den, som burits, eller det offer, som lagts på alkoholhanteringens altare, gives till mätare å den lämnade röstens värde. Männen ha i vanliga fall sig själva att skylla för de lidanden, de åsamkas på grund av rusdryckernas tillvaro i samhället. Kvinnorna återigen få i vanliga fall uthärda lidanden, som äro oförskylda och därför tyngre att bära. Finnes det någon sund rättskänsla bakom det kravet, att en nej-röst från den manliga slarver, som lämnar sin inkomst på krogdisken och låter familjen leva i umbäranden, fara vind för våg, skall räknas, men däremot icke ja-rösten från den hjältinna som håller hemmet uppe i familjefaderns ställe? Är det rättfärdigt kräva, att en röst mot förbudet från en man, som i fyllan och villan begår övervåld mot sin hustru, skall räknas, men icke röst-en för förbudet från hustrun, som på sin kropp bär blåmärkena efter den berusade mannens slag? Nej, det oförskylda lidandet ger i genomsnitt kvinnans röst ett större värde än mannens.
